

VIRRAN

varrelta

Päijälän kylälehti

02/2025

13-16

*Päijälän
sammalet*

17

*Ukrainalaisia
Päijälässä*

PÄIJÄLÄ

Kylä virran varrella

SISÄLLYSLUETTELO

- 1 Sisältö ja toimitus
- 2 Pääkirjoitus
- 3 Leenan alkukesä
- 4 Hankekuulumisia - Lauri Onali
- 5 Pirtin ikkunatalkoohanke
- 6 Rallin muistilista
- 7-8 Kevättori ja muita tapahtumakuvia
- 9 Rainerin pakina
- 10 Riihigalleria
- 11-12 Tiekirkko, Aino Ruokolan näyttely
- 13-16 Päijälän sammalet, Margit Palomäki
- 17 Ukrainalaisia Päijälässä
- 18 Melontaa ja muita retkiä
- 19 Hannu Liehu in memoriam
- 20 Tapahtumakalenteri, Hannun ristiäiset
- 21-22 Päijälä -info , Terhi Isojärven retki
- 23 Takakansi

Airi Vahdersalo skrapailee ikkunanpieliä kts. s.5

*Aino Ruokolan näyttely Tiekirkossa kts. s. 11-12
Kuvassa Ainin seinämaalaus.*

Tukkilaistuvan näyttelyhanke etenee kts s. 4

Virran Varrelta - Päijälän kylälehti, 02/2025.

Virran Varrelta -toimituskunta: Hannu Lahtinen (päätoimittaja), Leena Bragge, Anna Maria Karjalainen, Päivi Lahtinen, Ulla Lahtinen, Rainer Lehtonen, Saku Liehu, Eeva Markkanen, Lauri Onali, Margit Palomäki, Terhi Ratalahti, Aino Ruokola

Julkaisijat: Päijälän kristillinen yhdistys, Päijälän seudun kyläyhdistys ja Mäkimaan Muhku

Lehden taitto: Leena Bragge, Ulla Lahtinen ja Mirkka Lempiäinen

Painatus: Padasjoen kirjapaino. Painetaan 4 krt. vuodessa.

Yhteystiedot:

VV-päätoimittaja Hannu Lahtinen, 0500 304769, hannu.lahtinen@pajjala.fi

Päijälän kristillisen yhdistyksen puheenjohtaja Terhi Ratalahti, 045 1318891, terhi.ratalahti@gmail.com

Päijälän Seudun kyläyhdistyksen puheenjohtaja Leena Bragge 040 8326131, leenaobragge@gmail.com

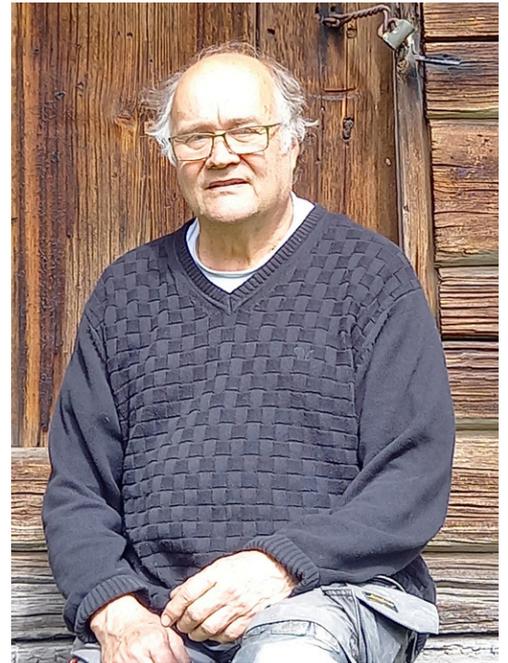
Mäkimaan Muhku: Risto Lehto, rhlehto1@gmail.com

Kansikuva: Ulla Lahtinen

Arvoisa lehtemme lukija!

Käsissäsi on nyt Päijälän kylän kesälehti. Suurkiitos kaikille, jotka ovat omalla vapaaehtoisella panoksellaan osallistuneet tämän lehden toimittamiseen.

Lukiessani lehden monipuolisen sisällön, sammaljuttu vei ajatukseni helluntaihin, jota vietimme muutaman ystäväpariskunnan kanssa. Lauloimme yhdessä suvivirren, myös sen toisen säkeistön: ”Taas niityt vihannoivat ja laiho laaksossa. Puut metsän huminoivat taas lehtiversossa. Se meille muistuttaapi hyvyyttä Jumala, ihmeitä julistaapi se vuosi vuodelta”. Sitä laulaessa ja nyt lukiessani sammalista tästä lehdestä tulee aina näin keväällä suuri ihmetys ja kiitollisuus Jumalaa kohtaan luonnon herätessä lumen alta uudestaan eloon kuin ihmeen kautta. Pidämme sitä helposti itsestään selvänä, mutta se mekanismi kaikkine yksityiskohtineen on luotu ja luoja on Jumala, joka näin on antanut tällä planeetalla meille elämisen mahdollisuuden.

Muuta ihmiselle mahdollista elinympäristöä avaruudessa emme taida vieläkään tuntea. Tätäkin Jumalan ihmettä saamme todistaa laulaessamme suvivirttä, jonka laulamista jotkut pitävät vaarallisena. Huolehtikaamme Päijälän kauniista luonnostakin, se on Jumalan antama tehtävä meille. Yksi tapa toteuttaa luontomme merkityksen korostamista kyläläisten elämään viimeisen parin vuosisadan aikana on hanke metsä- ja uittoperinteen tallentamisesta ja näyttelyn toteuttamisesta ”Tukkilaistuvan” kiinteistöön. Lauri aloitti työt helmikuussa, nyt alkaa näyttelymateriaalin käsittely ja luokittelu ja valmis näyttely avattaneen kesällä 2026. Tämä on ”Elinvoimainen Päijälä 2015–25” -suunnitelman viimeinen hanke. Edessä on uusin voimin uuden kylän kehittämissuunnitelman käynnistäminen tai sitten jääminen ”laakereille lepäämään”. Sen seurauksena aktiivinen Päijälän kylä siirtyy vain tuhansien kuolevien kylien joukkoon. Siellä on runsaasti kavereita! Kuka ottaa kopin? Se on tulevien lähivuosien suuri kysymys.

MM-Ralli 2025 on taas tulossa Päijälään, vaikka toisin viime syksynä uskottiin. Liehun Mika otti päävastuun rallin toteuttamisesta kylällämme, josta hänelle suurkiitos! Tuo ralli mahdollistaa mm. Tukkilaistupa-hankkeen taloudellisen toteuttamisen, mutta myös yhdistysten muun toiminnan, jota lehdesämme tuodaan esiin. Ilman ulkopuolista rahaa toimintaa joudutaan sopeuttamaan. Esimerkiksi VV-lehden painokustannukset vuosittain ovat noin 5000 euroa, vaikka kaikki mahdollinen työ tehdään talkoilla. Jotta jatkossakin voimme olla aktiivinen kylä, **haastankin teitä lukijoita** osallistumaan eri tapahtumiin – se antaa voimia järjestäjille ja uskoa tekemiseen – ja nyt erityisesti, kuten rallikoosteessa todetaan, tulemaan toimitsijaksi oman tien risteykseen yhdeksi päiväksi vuodessa. Näin säästämme ulkopuoliselle maksettavan kustannuksen.

Maailma on monella tavalla rauhaton ja se vaikuttaa myös rakkaan Suomemme elämään. Maamme sisällä on kuitenkin ulkoinen rauha pois lukien jatkuvien tarkoituksellisten huonojen asioiden ylikorostamista poliittisten tarkoituserien saavuttamiseksi. Mutta kuten ukrainalaisten pastorien jutusta voi lukea, Ukrainassa ja muualla (mm. Gaza) sodan kauhut ovat arkipäivää. Miten siellä voi olla toiveikas ja uskoa tulevaan? Nämä jutun ihmiset voivat. Eivät omin voimin, mutta Jumalaan luottaen. Koin henkilökohtaisesti heidän toivonsa syvyyden. Siinä on meillekin esimerkkiä! Kuten aiemminkin olen kirjoittanut: Tapahtukoon mitä tapahtuu maailmalla, istutetaan tänäkin kesänä omenapuu, ollaan tyytyväisiä, ollaan kiitollisia Jumalalle ja toisillemme ja siihen, miten meillä nyt on.

Haluan toivottaa kaikille antoisia lukuhetkiä lehtemme parissa ja Jumalan siunausta alkaneelle kesälle!

Hannu Lahtinen

VAPAAEHTOISTA AJANTÄYTTÖÄ

Suunnittele, korjaa, haravoi, ajele, osta, leivo, naura ja iloitse.

Olipa taas kummallisen talven jälkeen kummallinen kevät. Olen vilukissa ja odottelen niitä helkeitä, kun ei jaksakaan tehdä yhtään mitään. Onhan sekin syy laistaa velvollisuuksiaan. Edellisten vuosien yhdistyksen kiireet oppineena, aloitin jo viime syksynä täyttää kalenteriani kaiken maailman kissanristiäisillä, ettei tule luvattua mennä kaikkiin mahdollisiin palavereihin. Toisaalta olisi mukava aina tietää mitä kylällä tapahtuu ja olla ajan hermoilla, mutta ei minua kaikissa kokouksissa aina tarvita päättämässä asioista. Ja onhan siinä sekin puoli, että jos ei ole kokouksessa puolustamassa itseään, niin paikallaolijat valitsevat poissaolijat tekemään sitäkin enemmän.

Tänä vuonna ei pitänyt tulla paljoa talkootöitä. Alunperin aloitin ikkunaremontin suunnittelua räksi kesäksi, kun ”ei ralleja enää järjestetä 10 vuoden jälkeen”. Mutta kuinkas kävikään. Nyt on kolme hanketta, rallit ja galleria, joihin olen jokaiseen jollakin tapaa osallinen. Kuhmoisten kunta teki hienon urakan gallerian pihassa ja kaatoi kaikki lahot koivut sekä muutaman kuusen. Keräsivät myös kaikki hakkuujätteet, eikä meille jäänyt muuta kuin lehtiä haravoitavaksi. Kestää hetken ennen kuin luonto korjaa metsän kauniiksi jälleen. Ensi kesänä näyttää jo paremmalta.

Onneksi meillä on aktiivista kylän väkeä kaikenlaiseen tekemiseen tarttumassa ja paljon eri alojen ammattilaisia, jotka eivät epäröi siirtyä välillä mukavuusalueeltaan kokeilemaan jotain uutta. Olen oppinut jo hiukan delegoimaan hommia. Se on hyvä taito, jos vain löytää jonkun, jolle siirtää töitensä ja mukava on tehdä kahdestaan yhdessäkin.

Yritän myös välillä himmata hiukan ja varsinkin näin keväällä kerään voimia äidin kasvimaata muokkaamalla. Nurmikonleikkuu uudenkarhealla itsevetävällä (niin luki tuoteselosteesta) ruohonleikkurilla on parasta kuntoilua. Vanhaan verrattuna se ei koskaan vedä ylämäessä (tehoton), mutta on huomattavasti kevyempi työntää, kuin vanha painava voimanpesä. Ja kunto kohenee.

Teksti ja kuvat: Leena Bragge

TALKOOEVÄSRINKI

Talkoot jatkuvat kaiken kesää ja porukat tarvitsevat kunnon ruokaa jaksakseen ahertaa. Keittiön monitoiminaiset koostuu pääosin kausiasukkaista, joten jokaisen paikallaolijan panosta kaivataan ruokkimaan nälkäisiä tekijöitä. WA-ryhmä informoi talkoista ja halukkaat ilmoittavat halukkuutensa osallistua. Yksinkin pystyy ruoan tekemään, mutta kaksin on mukavampaa. Tule mukaan rinkiin. Osallistuminen on vapaaehtoista, mutta yksikin kerta kesässä auttaa paljon. Ilmoittaudu Leenalle 040 832 6131.

Anne Helander lasinleikkuuta näyttämässä. Marja-Liisa Luostarinen ja Petteri Hellsten seuraavat tarkasti.

Gallerian pihakoivut pinossa..

Kiitokset Riihigallerian haravoititalkoolaisille.

TUKKILAISTUPA TÄNÄÄN

Päijälän Tukkilaistuvan eteen on pystytetty uusi telttakatos, jossa toteutuu metsätyö- ja uittoperinne -hankkeelle keskeinen kokoelmatöiden osuus. Laurin, hanketyöntekijän kevät on kulunut pääosin etänä haastatteluiden, tiedonhaun sekä näyttelyn suunnittelun ja tekstien parissa, mutta nyt hän on asettunut Tukkilaistupaan kesäksi. Olli Lehdon keräämää metsätyön ja uiton esineistöä tuodaan sopivissa erissä nykyisistä säilytyspaikoistaan uudelle työpisteelle, jossa ne puhdistetaan ja käsitellään. Sitten esineet luetteloidaan sähköiseen Siiri-tietokantaan, jota myös esimerkiksi Tampereen Vapriikki käyttää kokoelmiensa tallentamiseen. Hankkeen esineet saavat siis oikein museotasoa vastaavan kohtelun. Kokoelmista valikoidaan työn edetessä tulevan näyttelyn esineistö, joten alkava urakka määrittelee paljon sen sisällöstä. Lauri ei kuitenkaan kannata kokoelmatyön taakkaa yksin harteillaan, sillä hankkeen talkoolaiset auttavat häntä urakassa monipuolisesti. Esineistöä on hyvin runsaasti, ja pelkästään niiden siirtäminen Tukkilaistuvalla sekä puhdistaminen liasta ja ruosteesta saattaisi viedä yhdeltä henkilöltä koko kesän. Talkoolaiset voivat myös täyttää esineiden perustietoja paperisille lomakkeille myöhempiä sähköistä luettelointia varten. Joka ikinen esine käydään läpi käsityönä, joten apukädet ovatkin todella tarpeen. Telttakatoksesta muodostuneen hankeväen suosima kohtaamispaikka kesäisen kokoelmapuuhaustelun merkeissä. Toki kaikki muutkin ovat aina lämpimästi tervetulleita tapaamaan Lauria ja talkoolaisia heidän touhutessaan Tukkilaistuvalla tänä kesänä.

Teksti: Lauri Onali, projektityöntekijä

Vas. Risto Lehto ja Lauri Onali kesäkuun palaverissa Sorakankaalla. Lauri esittelee uutta kameraansa. Pöydällä Lahtisen Ullan syntymäpäiväkakku, jota nautiskelimme takkatulen loisteessa. Ulla itse oli estynyt. Kuva: Leena Bragge

Tukkilaistuvan pihaan pystytettiin telttä näyttelyesineiden työstämistä varten niin sateen kuin paahavan helteenkin varalta. Telttää oli pystyttämässä Lauri Onali, Hannu Kaleva ja kameran takana ollut Jouko Ikonen.

Hankkeeseen on haettu ja saatu EU:n maaseuturahaston tukea Leader Vesuri -ryhmältä.

LEADER

Vesuri-ryhmä

PIRTIN IKKUNAT SAAVAT UUDEN ILMEEN

Päijälän Pirtin ikkunoiden ulkopokien kunnostus perinteisin menetelmin

Aloitimme Pirtin ikkunatalkoot viikonloppuna 17. - 18.5.2025, jolloin meitä opasti perinteiseen ikkunakorjaukseen asiantuntija Anne Helander. Saimme kokeilla eri työvaiheita ohjauksessa ja oppia paljon perinteisestä pellavaöljymaalauksesta, pellavaöljykittauksesta, lasituksesta ja metalliosien käsittelystä. Monelle taidot ovat jatkossa tarpeen oman talon vanhojen ikkunoiden kunnostamisessa. Pirtin ikkunoiden ulkoreunat - vuorilaudat ja karmit - ovat myös talkootyön kohteena, ne puhdistettiin raaputtamalla ja hiomalla vanhoista irtonaisista maaleista ja pohjamaalattiin, mitä työtä jatkettiin viikolla. Myös kirjaston päädyn ikkunoiden pokat saatiin putsattua ja pohjamaalattua ja ovat Pirtin sisätiloissa kuivumassa eri maalauskertojen välillä.

Ikkunakunnostusta tukee Kotiseutuliitto, joten isot ikkunat ja yksi pienempi lähtivät Janne Ruokolan mukana Ruokolan Puun verstaalle kunnostettavaksi, osassa on tarvetta puukorjauksille ja rikkiinäisten lasien uusimiselle. Ikkuna-aukkoihin laitettiin muovit sisäikkunoiden sadesuojaksi.

Talkoot jatkuvat kesä-heinäkuussa ja jokaiselle kiinnostuneelle riittää hommia. Mukaan voi tulla omaan aikatauluun soveltuvin, joko vain pistäytymään tai muuten itselle sopivana aikana. Jäljellä olevat talkootyöt ovat kaikkien ikkunoiden vuorilautojen maalausta pariin kertaan sekä karmien puhdistusta, mitkä työt eivät vaadi erityistaitoja, vaan sopivat kaikille.

Jatkamme talkoita taas juhannuksen jälkeen erikseen sovittavina ajankohtina. Kiinnostuneet voivat kysellä lisää tai ilmoittautua mukaan joko soittamalla Anna Maria Karjalaiselle, puh. 050 3790203 tai sähköpostilla annamaria.karjalainen@elisanet.fi Voit myös pistäytyä Kohisevalla juttelemaan ja katsomassa viime vuosina kunnostettuja sata vuotta vanhoja vanhoja ikkunoita.

Teksti ja kuvat: Anna Maria Karjalainen

RALLIN MUISTILISTA

Kuten edellisessä lehdessä jo kerrottiin, MM-ralli ajetaan taas elokuun ensimmäisenä lauantaina 2.8.2025. Ensimmäinen WRC-kierros lähtee Liehuntien alusta (Tampereentien päästä) klo 10.36 ja toinen 17.30.

Välissä ajaa reilut sata vetomiesluokan autoa. Tie on suljettu koko päivän, käytännössä jo 3 tuntia ennen kisan alkua kaikelta muulta liikenteeltä kuin jalankulkijoilta, joilta tie suljetaan puoli tuntia ennen MM-starttia. Ralliautojen reittiin tutustumisajojen päivämäärät eivät ole vielä selvillä, mutta niistä tulee tieto lähempänä asukaskirjeissä. Silloin tiet ovat kuitenkin normaalissa käytössä.

Olemme saaneet jo mukavasti yhteydenottoja ja talkooväkeä, mutta vielä puuttuu porukkaa, varsinkin toimitsijoita ja liikenteenohjaajia reitin varrelta. Yksi ”helppo” tapa osallistua olisi sitoutua pitämään huolta esim. oman mökkitiehaaran tai pihatien turvallisuudesta, koska jokaisessa risteyksessä on pakko olla joku. Tienvarsitehtäviin ilmoittautumiset pitäisi tehdä mahdollisimman pian, koska kaikkien toimitsijoiden pitää lain mukaan olla viranomaisten tiedossa ajoissa.

Rallireitin raivaustöihin mahtuu aina mukaan, ja ne alkavat virallisesti heinäkuun alussa. Niihin voi ilmoittautua joko paikan päällä tai Ikonen Marjalle. Myös talkoolaisten evästäjiksi tarvitaan talkoolaisia. **Tienvarressa oleville toimihenkilöille pakollinen turvakoulutus on pe 11.7. klo 18 Pirtillä.**

Sen voi suorittaa myös netissä:

<https://www.spek.fi/tiesitko-etta-tieturva-1-todistuksen-saa-maksutta-netista>

Lipunmyyntikoulutus la 26.7. klo 13.30 Päijälän Pirtillä.

Rallia edeltävänä päivänä pe 1.8. on kahdet talkoot: sämpylätalkoot Pirtillä ja lettutaikinatalkoot Rukoushuoneella klo 12. Jälkimmäisiin oma vatkain mukaan.

Olet sitten ollut aiemmin mukana tai mietit osallistumista Päijälän vuoden suurimpaan tapahtumaan, ota rohkeasti yhteyttä johonkuhun alla olevasta listasta. Katsotaan sitten yhdessä, mikä paikka tai tehtävä sopii sinulle parhaiten, jos et vielä tiedä.

Mika Liehu	Rallikoordinaattori, Metsästysseura	0500 187180	mika.liehulisa.fi
Leena Bragge	Lipunmyynti, Kyläyhdistys	040 8326131	leenaobraggemail.com
Risto Lehto	Mäkimaan Muhku	050 5952051	rhlehto1@gmail.com
Hannu Lahtinen	Kristillinen yhdistys	0500 304769	hannu.lahtinen@pajjala.fi
Marja Ikonen	Rallisihteeri	040 5247944	marja.ikonen@pajjala.fi

Kuva: Rainer Lehtonen

KEVÄÄN TAPAHTUMIA

15.4.2025 Päijälän edustusjoukkue Vesurin juhlissa Turkinkylätalolla Jämsässä. Vas. Olli Lehto, lipun oik.puol. Jouko Ikonen, Risto Lehto, Lauri Onali ja kameran takana Leena Bragge. Paikalla oli viitisenkymmentä henkilöä Jämsän ympäristökylästä kertomassa oman kylänsä hankkeista.

Lotta ja Mia Ruokola eivät ole ensimmäistä kertaa torimyyjiniä. Kumpikin tietää, ettei raha kasva puussa.

Ahkerä askartelija Raija Nio-Halme on tuttu myyjä Päijälän toreilla.

24.5.2025 Päijälän perinteinen kevättori siirrettiin viikolla eteenpäin ikkunaremonttitalokoiden takia (normaalisti puolenkuun maissa). Paikalla oli reilut kymmenen jo tutuksi tullutta myyjää, ja aurinkoinen -joskin viileä- päivä houkutteli ostajatkin liikkeelle vaihtamaan kuulumisia naapureiden ja ystävien kanssa pitkän talven jälkeen.

LISÄÄ KEVÄÄN TAPAHTUMIA

Rukoushuoneella on ollut kevään aikana raamattupiirien lisäksi teetukioita, yhteiskristillinen tilaisuus ja kinterit sekä Pekka Simojoen konsertti ennen juhannusta. Kuvassa lauluyhtye Verkkoperät yhteiskristillisessä tilaisuudessa..

Kesäiset lauantaitorit käynnistyivät 7.6. Sää ei oikein suosiinut, mutta urheita asiakkaita se ei pelottanut. Torit jatkuvat heinäkuun loppuun klo 10-13. Juhannuksena toripäivä on poikkeuksellisesti perjantaina. Silloin on myös perinteinen Muhkulotto (katso takasivu).

Joka lauantai saatavilla on ainakin kahvia ja leivonnaisia sekä kaurahiutaleita. Kuka tahansa voi tulla myymään sinne omia tuotteitaan. Myös kalastuslupia on saatavilla käteisellä.

Terttu Hietalan kehutti kahvi, mehu, raparperiirakka ja sillivoileivät tekivät kauppansa muille paitsi muutaman kuukauden ikäisille kaksosille.

Oli mukava vaihtaa kuulumisia pitkän talven jälkeen. Sää ja terveys ovat kestoaiheita. Maailma tuli taas parannettua pikkuisen paremmaksi paikaksi.

Jussi Mattila (ylh. oik.) tuli esittelemään kyläläisille 8 kuukauden ikäistä Suomen ajokoiran pentuaan Marskia, kotoisemmin Marttia. Muut kuvassa olivat Hannu Kaleva (pentu sylissä), Eero Konttila ja Leena Kilpinen.

PÄ LÄ PEDIA 2

Päijälä päästä päähän eli peestä läähän. Eli Päijälän Ensyklopedia - kaikki mitä olet aina halunnut tietää Päijälästä. Ja enemmänkin. Osa 1 ilmestyi edellisessä numerossa. PÄLÄPEDIA osa 2, asukkaasta ongintaan eli A-O, on nyt tässä.

A

Asukas tekee asutuskeskuksen. Ilmankin pärjää, mutta sitten kysymyksessä on metsä, autiomaata tai ostos-keskus. Päijälän yleisimmät asumismuodot ovat autiotalo, autiolato ja Mikko Alatalo.

Asukkaista pieni osa on n.s. asukkaita, loput asuvat vain aika ajoin. Asunnottomia en ole kylän raitilla nähnyt. Aurasviitta on yleisin sivilisaation merkki teidemme varsilla. Se on semmoinen keppi joka kertoo mihin aurailijan eli aurasyrittäjän työn soisi päättyvän. Lunta voi myös lanata ja linkota (kts L). Toinen hyvä harrastus on a. avanto. Avantoon voi mennä (uimaan) ja sieltä voi saada (kalaa ja vettä). Paitsi kesällä.

B

Bensa

Päijälän Valinnan valikoimiin kuului myös 2-tahtibensiini, joka pumpattiin sellaiseen lasitötteröön 2%:sen öljyn sekoittamiseksi bensiiniin. Tämmöinen sekoitin löytyi Isoniemen sikalan takaa. Muussa yhteydessä B-kirjainta ei Päijälässä tarvitaakaan.

C

Cee on koo tai ässä, tilanteen mukaan.

D

Dee kirjain on mielenkiintoinen ilmestys Päijälässä. Kaikki osaavat sanoa "dee", mutta kun kirjain esiintyy sanan osana se vääntyykin ärräksi tai teeksi. D-kirjainta ei voi mitenkään välttää kun ollaan runsasvetisessä pitäjässä. Mökki voi olla Pitkänveren rannalla. Deetä voidaan vältellä myös sanavalinnoilla tai muunnoksilla. Esimerkiksi "vedin verkot yösydämmellä veden pohjasta" muuttuu muotoon "vetelin verkot yösyömmellä kutupaikalta".

F

Kotoisammin V eli ähvä. Vaarao asui Ekyptissä.

G

Eihän Päijälässä D-kirjainta tarvittaisi, mutta kun on se äng-äänne. Längelmäki on Länkelmäki. Anken kanken hanken alle.

H

Onko meillä muuta H-kirjaimella alkavaa kuin heinäpelto, hankaimet ja Otteleen Hankaskorpi. Liekö sanonta "siinä se vaan seistä töröttää/ toljottaa niin kuin H Moilanen" edes täältä päin? Tienviitassa lukee Harmoinen 9 (tai sinnepäin).

Hirvi, hirvestys ja soppa kuuluvat Päijälän perinteisiin, mutta ei niistä sen enempää tässä koska seuraava pakina perustuu hirvenmetsästykseen ja kertoo jopa vegaanibirvisopasta. Sen näkee sitten ja vain lukemalla.

I

Ensimmäisenä tulee lapsuudesta mieleen iilimato. Se voi alkaa myös jiillä. Ei jiilimato vaan juotikas.

pakina

K

Päijälän seudulla koolla on todellakin väliä. Jos mahdollista niin koon ilmoittamista pidetään tärkeänä. Ulos vilkaistessa näkyy Pitkävesi, Isoniemi, Vähälähti. Olihan meillä joskus kauan sitten Koulu, K-valinta, Kauppa-auto, kulkukauppiat ja Konttilan kioski. Nyt ne ovat kaikki K-historiaa. Jäljelle jäivät kunnan rajat, kuopat tiessä, kannot hakkuuaukion reunalla, kanoottireitit, kesätori ja Kyläyhdistys. Ja tietysti se keskeisin eli koski. Leppäkoski kasvoi kosken ympärille. Koskessa kasvatettiin jopa kirjolohta K-valinnassa myytäväksi. Kunnes lähiruoka todettiin myrkylliseksi ja kalankasvatus muuten vaan vaaralliseksi.

L

Liehuuntilla ajetaan rallia. Oriveden puoli oli ennen Länkelmäki. Jokaisessa järvestä tai lammesta on lahti, lahdelta lahden perukka, perukassa joen uoma ja uomassa ruovikko. Paitsi umpilammessa. Lahdessa on vastaavasti järvi, mutta se ei liity tähän. Lumen siirto onnistuu linkoamalla. Työn hoitaa linkomies, nykyään linkohenkilö. Jälkimmäinen voi sekoittaa vaatteiden kuivaajaan. Varsinainen lumilinkola oli tosin luonnonsuojelija Pentti Linkola. Hän kalasteli pitkään Kuhmoisissa. Ostettiin häneltä joskus kaneja, mutta ajokoira söi ne. Ei myynyt uusia, mutta koiran uhkasi ampua. Taisin hieman eksyä aiheesta.

M

Maantie on ainoa mikä kulkee talon ohi talviaikaan.

N

Nauta asuu navetassa. Navetat taitavat olla vielä enemmän autiomaana kuin talot. Ilmankos kaupasta ei saa enää nautajauhelihaa.

O

Päijälän kaupunginpuoleinen osa eli Ottele on käsitelty jo viime osassa. O-kirjain muistuttaa kuitenkin Päijälän monista harrastusmahdollisuuksista. Oleminen on ainakin itselläni se tärkein. Onginta sujuu monilta, ompeleminen ei niinkään. Ohjelmaakin on joskus esitetty ja jopa katseltu.

P

Tämä on pakina. Ja Päijälän Ensyklopedia päästä läähän ja aasta tähän eli peeseen osa 2. Loput aakkoset P-Ö löytyvät loogisesti edellisestä numerosta. Totuuksia tosielämästä ja sen ulkopuolelta. Kirjoittaja ota vastuuta juuri mistään.

DrR, pakinoitsija

RIIHIGALLERIA KUTSUU JÄLLEEN

Tänäkin kesänä Riihigalleria tulee taas täyteen monipuolista taidetta josta jokainen kävijä varmasti löytää katsottavaa. Neljä taiteilijaa tuovat maalauksia sekä veistoksia vanhojen upeiden hirsiseinien koristeeksi. Pitkästä aikaa galleriassa on klassista maalaustaidetta kahden taiteilijan voimin! Kuhmoislaisille jo tutuksi tullut Svetlana Ruoho sekä Ruotsista Suomeen muuttanut taiteilija Thomas Wikström ovat molemmat opiskelleet klassista maalausta Repin Instituutissa. Svetlanan taidetta inspiroi suuresti luonto ja Thomas ammentaa inspiraatiota musiikista, historiasta ja keskiajasta.

Abstraktimpaa maalaustaidetta tuo esille tamperelainen Säde Numminen. Hän kuvailee itseään taiteilijaksi, joka rakastaa värejä ja pyrkii viemään katsojan matkalle toiseen aikaan ja tunnelmaan. Maalaukset kuvaavat luontoa ja kukkien väriloistoa. Säde käyttää maalauksissaan vahvoja värejä kuten myös Svetlana.

Veistoksia päästään näkemään Kristian Venäläiseltä, joka on toiminut muotoilijana, kuvanveistäjänä, keraamikkona, yliopettaja ja dekaanina. Viimeisimpinä vuosina hän on keskittynyt kuvanveistoon päämateriaalinaan keramiikka, mutta veistoksissa myös yhdistellään monia eri materiaaleja. Veistosten teemat ovat kantaa ottavia ja ne heijastavat ihmisyyttä, mutta myös humoristisella otteella. On ihanaa päästä taas tarjoamaan kävijöille taide-elämys mitä kauneimman Päijäläläisen luonnon keskellä!

Tervetuloa Riihigalleriaan!

Teksti: Eeva Markkanen

**Ke 25.6.
teemapäivä
Luutsaaren
kalapirtin
historiasta**

Riihigallerian kahviossa voi käydä välillä virkistäytymässä ja tehdä löytöjä monipuolisesta käsityövalikoimasta.
Kuva: Markku Manninen,
Matkalla jossain Suomessa.

**MUISTATTEHAN, ETTÄ RIIHIGALLERIA ON SULJETTU
LA 2.8.2025 PÄIJÄLÄSSÄ AJETTAVIEN RALLIEN VUOKSI**

RIIHIGALLERIA KESÄ 2025

**18.6. – 10.8.2025
TI-SU KLO 12-17**

**KAIKILLE AVOIMET
AVAJAISET 17.6. KLO 18-20**

THOMAS WIKSTRÖM
KRISTIAN VENÄLÄINEN
SVETLANA RUOHO
SÄDE NUMMINEN

KYLÄYHDISTYKSEN
KAHVIO
(KÄTEINEN)

RIIHIGALLERIAANTIE 82
KUHMOTEN

**PÄÄSYMÄKSU 7 €
ALLE 15-VUOTIAAT ILMAISEKSI
(KORTTI TAI KÄTEINEN)**

**LISÄTIETOJA
EEVA MARKKANEN 040 827 2323**

AINO RUOKOLA, TIEKIRKON TÄMÄN VUODEN TAITEILIJAJA

Aino Ruokolaa (o.s. Åkerlind) voi hyvästä syytä sanoa paljasjalkaiseksi päijäläläiseksi, sillä hän on asunut täällä paria kansanopistovuottaan lukuun ottamatta koko elämänsä ajan.

Aino syntyi Seppä-Martin ja Tyynen esikoiseksi 88 vuotta sitten. Elämä sota-ajan Suomessa oli niukkaa ja vaatimatonta. Kasvavan perheen vanhimpana tyttärenä Aino oppi pienestä pitäen auttamaan kaikenlaisissa töissä. Jo 12-vuotiaana hän oli kesäisin pikku-piikana sukulaisilla ja naapureissa. Aino nautti koulunkäynnistä, ja 16-vuotiaana vuosi Oriveden kansan-opistossa ja myöhemmin kansankorkeakoulussa oli tärkeä vaihe. Hän tutustui Päijälän kristillisen yhdistyksen opintopiireissä Topi Ruokolaan, jonka kanssa meni naimisiin jo 19-vuotiaana ja muutti Toivonkummun emännäksi. Pienviljelijän elämä on tunnetusti työntäyteistä. Toivonkummulla kokeiltiin erilaisia viljelytapoja: heillä oli lypsykarjaa, myöhemmin sikoja, myös sokerijuurikasta viljeltiin ensimmäisinä paikkakunnalla.

Aviomies Topi toimi pitkään Päijälän pienviljelijäyhdistyksen puheenjohtajana. Pienviljelijäyhdistyksen loputtua Topi jatkoi kyläyhdistyksen puheenjohtajana vielä pari vuotta ennen kuolemaansa 1998. Aino jatkoi hänen pestiään vuodesta 2005 lähtien 12 vuoden ajan. Lapsia on viisi, lapsenlapsia 10 ja lapsenlapsenlapsia pian 14.

Harrastuksikseen Aino luetlee musiikin, puutarhanhoidon, käsityöt ja lukemisen. Isä soitti viulua ja Ainokin opetteli soittamaan sitä. Tosin isän kuoltua siihen ei saanut koskea, ettei se särkyisi. Isä toi myös sodasta huuliharjun, jota opeteltiin soittamaan. Nuorena Aino soitti rukoushuoneen kitarakuorossa – ”siellä opittiin toisiltamme”. Veljensä Heikin kanssa hän rupesi käymään Kuhmoisten pelimanneissa. Mandoliini ja harmoni ovat myös tuttuja soittimia, vaikkei koulussa koskaan nuotteja opetettukaan.

Äiti-Tyyne oli kova käsityöihminen, kehräsi ja ja kutoi, värjäsi lankoja. Niinpä Ainokin teki jo 10-vuotiaana ensimmäisen pienen ryijynsä. Kotilieden takakannesta saatiin idea, äiti värjäsi langat ja opettaja piirsi mallin. Aino teki kymmenkunta samantyylistä ihmisille lahjoiksi. Kerran hän näki sanomalehdessä kuvan unkarilaisista naisista, joka maalasivat kukkia kotinsa seiniin. ”Miksen minäkin voisi?” Aino ajatteli ja toteutti Toivonkummun yläkertaan kukkahuoneen. Kun lapset vähän kasvoivat, hän osallistui useana vuonna Jämsässä erilaisille taide- ja maalauskursseille. Niiden seurauksena on syntynyt useita vesiväri- ja öljymaalauksia maisemista, taloista, lapsista. Luettuaan rovasti Tuomenoksen kirjan Raamatun naisia, Aino ajatteli, että miksei heitä voisi myös kuvittaa, ja piirsi sarjan Vanhan Testamentin naisista. Tiekirkon näyttelyssä on esillä monenlaisia töitä Ainon elämän eri vaiheista.

Vanhemmiten maalaaminen on jäänyt vähemmälle. Puutarhanhoito yrttikursseineen, lukeminen ja kaikenlaisen historian tallentaminen on noussut tärkeäksi harrastukseksi. Tällä hetkellä Aino kokoaa valokuvia ja muuta materiaalia Päijälän Pienviljelijäyhdistyksen historiaksi, sillä yhdistyksen perustamisesta tulee 2026 kuluneeksi 100 vuotta. Tämä yhdistyshän on ollut nykyisen kyläyhdistyksen pohjana.

Kun kuuntelee Ainon elämän tarinaa, herää kysymys, missä välissä hän on ehtinyt tehdä näitä kaikkia asioita. Mutta itse hän sanoo, että kun on intoa, jostain aina löytyy pieniä hetkiä itsensä toteuttamisellekin. Olemme kiitollisia, että monilahjakas mutta niin vaatimaton Aino suostui keräämään maailmalta töitään kaikkien tiekirkkovieraiden katseltavaksi.

Teksti ja haastattelu Ulla Lahtinen, kuva Leena Bragge

*Ainon unkarilaistyylinen kukkaseinä piirrettyä Toivonkummun yläkerran makuuhuoneeseen.
Kuva: Aino Ruokola*

Tervetuloa

**Tiekirkon ja Aino Ruokolan
taidenäyttelyn avajaisiin
sunnuntaina 29.6. klo 14!**

Tiekirkko on avoinna
ti-su klo 12.30 – 17.30
sunnuntain 27.7. kesäjuhlaan asti.

Rukoushuone on toiminut heinäkuussa tiekirkkona
vuodesta 2013 alkaen, eli tänä vuonna on 13. vuosi.
Yhdistyksen jäsenet toimivat vapaaehtoisina oppaina.
Kahvio avoinna. Olet sydämellisesti tervetullut
näyttelyyn, kahville ja juttelemaan!

Kuva: Markku Manninen

Taidenäyttelyitä on järjestetty tiekirkon
yhteydessä ensimmäisen vuoden jälkeen joka
vuosi. Tähän asti kaikilla näytteilleasettajilla
on ollut ainakin juuret Päijälässä.

**Tässä muistin virkistämiseksi koko
kattaus:**

- 2014 Kyläläisten yhteinen taidenäyttely
- 2015 Anita Ojalan taidenäyttely
- 2016 Riitta Hellqvistin valokuvanäyttely
Katsokaa kedon kukkia
- 2017 Aulikki Niemi-Savolainen Hiljaisuus
- 2018 Niilo Suojoen taidenäyttely kyläläisten
omistamista töistä
- 2019 Timo Leppäsen luontovalokuvanäyttely
- 2020 Aino Latvala Jumala puhuu sinulle
- 2021 Maija Saarijärven ikoneita ja Ulla
Lahtisen tilkkutöitä
- 2022 Niina Riskan lasitöitä Malja elämälle –
Lehaim!
- 2023 Raija Kaijalainen Jumalan kämmenellä
- 2024 Jaska ja Saini Åkerlindin ryijynäyttely

SAMMALTEN SYLISSÄ – PÄIJÄLÄN LUONNON SYDÄMESSÄ

Moni kulkee Päijälän metsissä katsellen puita tai ihailien järvimaisemaa, mutta harva tulee vilkaisseeksi tarkemmin jalkojensa juureen. Innokkaana sammalharrastajana olen viettänyt lukemattomia tunteja Päijälän metsissä paikallisia sammallajeja kartoittaen. Harvoin kaupunkioloissa kohtaa yhtä näyttäviä korpia, nevoja, rämeitä, tuoreita kangasmetsiä, puroja ja lähteikköjä kuin Päijälässä. Monelle tuttuja ovat ainakin metsien yleisimmät lajit: kerrossammal, seinäsammal, sulkasammal sekä erilaiset rahkasammalet, karhunsammalet ja kynsisammalet. Suomessa sammallajeja tunnetaan yli 800, ja Päijälän seudulta löytyy näistä vaikuttava otos.

Rahkasammalet ovat soiden pohjakerroksen valtiaita. Ioninvaihtajina ne ottavat sisään magnesium-, ja kalsiumioneja ja samalla erittävät veteen vetyioneja. Tämän myötä maaperän pH laskee, ja suo happamoituu. Klassisiin Päijälästä runsaasti löytyviin rahkasammaliin kuuluvat esimerkiksi okarahkasammal, korpirahkasammal, rämerahkasammal ja vaalearahkasammal.

Sysipatterin luontopolun suosaarekkeen maisemissa, ruskorahkasammalmättäiden päältä voi löytää todellisia harvinaisuuksia: pyöreälehtikihokkeja. Nämä hitaasti saaliinsa sulattelevat lihansyöjäsivat ovat kiehtova osa suoluonnon ekologiaa. Mettä muistuttavilla pisaroillaan ne houkuttelevat luokseensa hyönteisiä, ja tahmeilla lehkillään sulattavat ne varmistaakseen typen saantinsa.

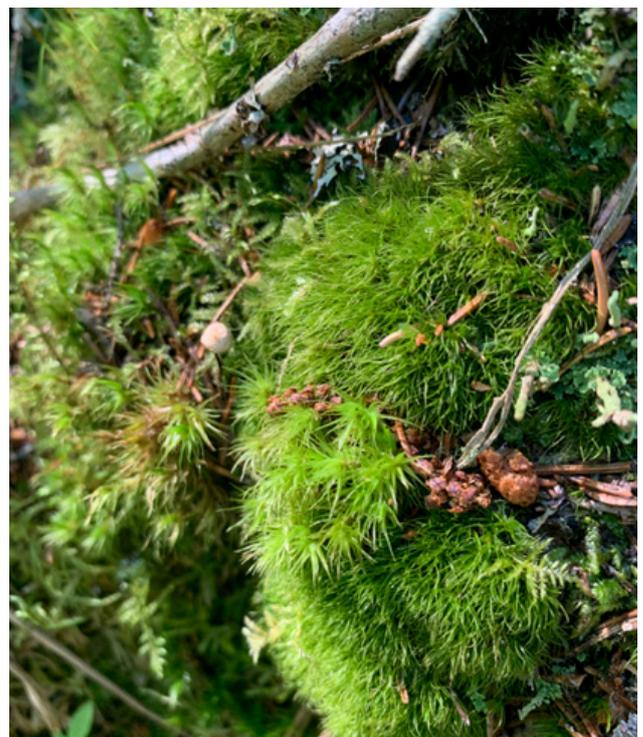
Punarahkasammalen hehkuvan punaista väriä selittää sen soluseinissään tuottama pigmentti, joka suojaa solujen viherhiukkasia Auringon UV-säteilyltä. UV-säteet absorboituvat soluseinien pigmenttiin mahdollistaen yhteyttämisen myös kirkkaassa Auringon paisteessa. Tämä on jälleen yksi osoitus luonnon hienostuneista selviytymiskeinoista. Purojen varsilla hurmaavat herkat lehvasammalet – kuten lähdelehvasammal, korpilehvasammal ja isolehvasammal vehreine lehtineen. Niiden kukkamaiset kasvustot ovat silmiä hivelevän viehättäviä.

Päijälän sammalmaailma kätkee sisäänsä hiljaista elämää, jonka äärelle pysähtyminen palkitsee katsojaansa. Sammalet eivät ensimmäiseksi herätä huomiota, mutta ne kannattelevat koko ekosysteemiä, vaan ne sitovat kosteutta, suojaavat maaperää ja tarjoavat elinympäristön monille pieneliöille.

Teksti ja kuvat: Margit Palomäki Metsärannasta

Sulkasammal

Turkkikynsisammal

Rahkasammalet

Korpirahkasammal

Rämerrahkasammal

Punarahkasammal

Okarahkasammal

Karhunsammalet ja leväsammalet

Korpikarhunsammal

Karvakarhunsammal

Lähdelehväsammal

Korpilehväsammal

Sysipatterin luontopolun suolta löytyy harvinainen kihokki

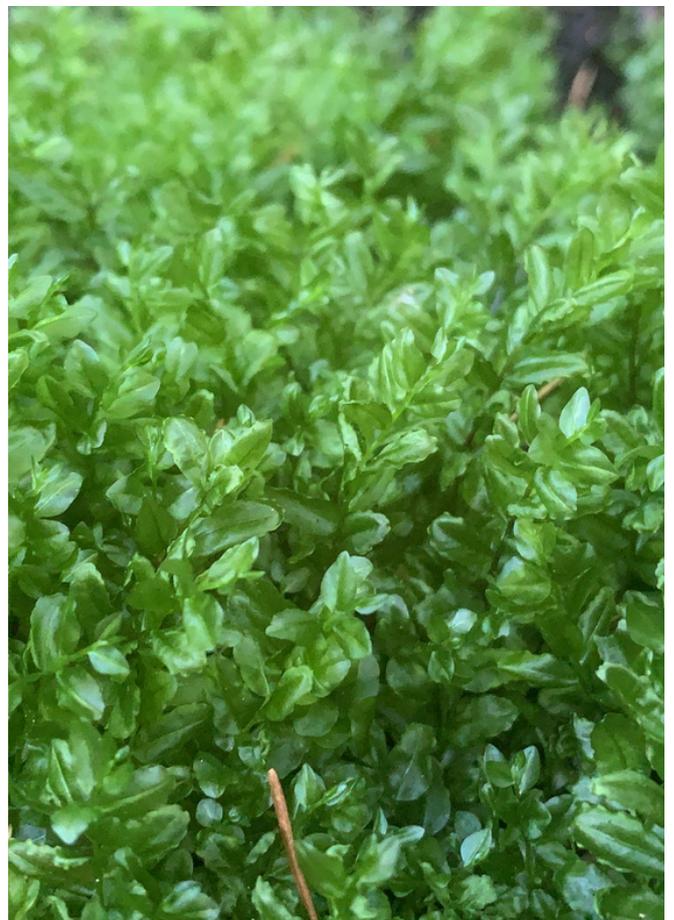
Ruskorahkasammal

Pyöreälehtikihokki

Isokorallisammal

Isolehväsammal

LOMALLA SODASTA

Tampereen helluntaiseurakunnalla on ollut vuodesta 1987 asti ystävyysseurakuntaverkosto Ukrainassa. He ovat tehneet paljon vierailuja puolin ja toisin. Ukrainan sodan aikana apu on ollut lähinnä taloudellista, sinne on viety rekoilla kulloinkin tarvittavaa tavaraa.

Tampereen helluntaiseurakunnan pastori Pekka Ylenius kuuli viimeksi Kiovassa käydessään sodan traumatisoimista pastoreista, jotka tarvitsisivat lomaa ja terapiaa. Hän rupesi suunnittelemaan heille lomaa Suomessa. Fida maksoi matkakulut ja niin 25 ukrainalaista pastoripariskuntaa matkasi bussilla toukokuussa Tampereelle ja sieltä pirkanmaalaisten seurakuntalaisten hankkimiin mökkeihin luonnon rauhaan. **Olena ja Ihor Pashko ja Svitlana ja Valerii Schmidt** tulivat melkein kahdeksi viikoksi Päijälään Villa Vanamoon Kuhmalahdella asuvien kesäpäijäläläisten **Elina ja Heikki Raution** kutsumina.

Molemmat pastoripariskunnat asuvat Poltavan ympäristössä Itä-Ukrainassa. Toinen vastaa kahdesta seurakunnasta ja toinen kuntoutuskeskus Toivosta, johon tulee pääosin lapsia ja nuoria mutta myös perheitä. Osa on läpikulkumatkalla sodan jaloista, osa jää. Seurakunnat ja keskus tarjoavat paitsi jumalanpalveluksia myös ruokaa, majoitusta, koulutusta, terveydenhoitoa ja kaikkea muuta tarpeellista. He kertovat, että sodan alettua seurakuntien jäsenmäärät ovat kasvaneet. Hädässä ihmiset turvautuvat Jumalaan ja monet aiemmin kirkkoa vierastaneet ihmisetkin ovat löytäneet Jumalan luo. ”Rintamalla kaikki rukoilevat.” He kertoivat monia esimerkkejä rukouksen voimasta ja Jumalan varjeluksesta. Kerran he eksyivät hakiessaan orpoja lapsia rintamavyöhykkeeltä ja kuulivat ajaneensa miinoitetun tien kautta ilman mitään vahinkoa. Uskovan äidin rukoukset sodassa olevan pojan puolesta saavat muutkin sotilaat hakeutumaan tämän pojan lähelle, koska he kokevat, että luodit väistävät häntä. Kaikki neljä vakuuttivat, etteivät pelkää. ”Vaikka maassa ei ole rauhaa, meillä on rauha sydämessä.” Itse sanoisin, ettei sellaista turvaa voi saada kuin Jumalalta. Koska he luottavat Jumalan varjelukseen-ei vain sanoissa, vaan kaikissa toimissaan- perheen lapsetkin tuntevat olonsa turvalliseksi, samoin naapurit. Molemmissa perheissä on 13 lasta, toisessa kuuden oman lisäksi seitsemän sodassa syystä tai toisesta orvoksi jäänyttä sijaislasta.

Sana turvallisuus tuntuu tässä yhteydessä suomalaisen näkökulmasta oudolta ilmaukselta, kun kuitenkin usein aamuyöstä hälytys sireenit soivat ja on mentävä jonnekin turvaan. Koskaan ei tiedä, minne iskut osuvat. On tavallista, että unirytmii on aivan sekaisin, kun menee pitkiä aikoja kolmen tunnin yönillä. Siihen toivottavasti Päijälän luonnonrauha on tuonut apua. He kertovat nauttineensa suunnattomasti hiljaisuudesta, saunomisesta, uimisesta, kalastamisesta. ”Tuntuu uskomattomalta syödä rauhassa lounasta ja mennä sen jälkeen päiväunille.” Toivottavasti he ovat saaneet ladattua akkujaan, niin että jaksavat taas kotiin palattuaan rohkaista kaikkia sodan keskellä eläviä.

Kysymykseeni, mitä me Suomessa voisimme tehdä heitä auttaaksemme, sain yllättävän vastauksen: Kun Suomi pitää ”ison naapurin” kurissa, se vaikuttaa koko Euroopan turvallisuuteen. Lisäksi Jumala kuulee sekä suomalaisten että ukrainalaisten rukoukset rauhan puolesta, vaikkei se aina siltä tunnukaan. Mutta jos Jumala ei olisi auttanut ukrainalaisia, mitä Euroopassa olisi tapahtunutkaan, he kysyvät.

Vieraiden lähdettyä takaisin kotiinsa Ukrainaan, me kuulemme Venäjän uusista suurhyökkäyksistä. Emme voi tehdä muuta kuin rukoilla Jumalaa varjelemaan uusia ystäviämme ja kaikkia ukrainalaisia. Vaikka miltä tuntuisi, Jumalalla on kaikki valta taivaassa ja maan päällä.

Kun sota loppuu, sitten te tulette Ukrainaan! sanoivat Ihor ja Olena, Valerii ja Svitlana toiveikkaasti. Sitä rukoilemme.

Teksti ja kuva: Ulla Lahtinen

Vas. Tulkki Jorma Juntunen, pastori Tampereelta Pekka Ylenius, Ihor ja Olena Pashko, Elina Rautio, Svitlana ja Valerii Schmidt.

OJASTENLAHDEN TILAN KESÄ 2025- LUONTOELÄMYKSIÄ KUHMOISISSA JA KANGASALLA

Kesä 2025 toivottaa sinut tervetulleeksi liikkumaan ja levähtämään luontoon. Tänä kesänä meillä on ilo tarjota erilaisia ohjattuja tapahtumia ja retkiä yhteistyössä Pilates ja Polku Pia Rauhalahden kanssa. Löydät tapahtumia ja tietoa sekä Liipan (oskliippa.fi) että Pilates ja polku (pilatesjapolku.fi) -sivujen sekä yritysten somekanavien kautta. Retkien lisäksi voit vuokrata melonta- ja muuta retkeilykalustoamme omatoimiretkillesi.

Tule vieraaksemme Ojastenlahden tilalle Päijälään!

Päijälässä puhdas luonto, hiljaisuus ja leppoisuus hellivät kulkijaa. Pimeään aikaan voit nauttia todellisesta pimeästä ilman valosaastetta. Ojastenlahden tilalla Päijälässä yövytään luonnonläheisesti ja ekologisesti. Miltä kuulostaisi yö Tentsilessä eli puiden varaan ripustetussa teltassa? Tai olisiko tunnelmallinen yö ja lempeä lepo vanhan aitan hämärässä juuri se, mitä mielesi kaipaa? Päijälän kylältä löydät retkillesi katsottavaa kylän vanhasta miljööstä joen ja kosken partaalla. Kylän kesätorit lauantaisin on mitä leppoisin tapahtuma ja tarjolla on monenlaisia muitakin tapahtumia, joista löydät tietoa Päijälän verkkosivuilta (www.paijala.fi). Kylä on tunnettu myös jokakesäisestä Riihigallerian taidenäyttelystään sekä luontokohteistaan. Mistä mukavasta sinun vierailusi kyläämme voisikaan täytyä?

Kesän 2025 opastetut melontaretket ja tapahtumat:

7.6.2025 Kopsamon reitin melontaretki, Juupajoki – Orivesi (TÄMÄ RETKI SIIRTYY TOISEEN AJANKOHTAAN)

Koko päivän melontaretki pirkanmaalaisissa kulttuuri- ja maaseutumaisemissa. Tällä reitillä on erittäin kauniit ja vaihtelevat maisemat. Reitän pituus on noin 25 km. Retki ei sovi kokemattomille melojille. Retken kesto on noin 9 tuntia. Omat eväät. Hinta 150€

3.7. Pitkäveden reitin melontaretki, Kuhmoinen

Koko päivän melontaseikkailu Päijälässä. Reitti on erämainen joki- ja järvireitti, joka sopii hyvin perheretkeilyyn, koskien ohi on kiertoreitit maitse. Reitän pituus on noin 20 km ja retken kesto noin 9 tuntia kuljetuksineen. Sisältää keittolounaan ja kahvin. Hinta 170€

6.7. Melontaa ja kulttuuria – Pitkävesi ja Riihigalleria Kuhmoinen

Melomme kauniilla Pitkävedellä luonnosta nauttien, rantaudumme Riihigallerian kesänäyttelyyn, nautimme kahvit näyttelykahvilassa ja palaamme rauhassa meloen takaisin. Saunamahdollisuus retken päätteeksi. Matkaa kertyy noin 7 km ja retken kesto noin 5 h. Hinta 130€, sis. kahvit ja pääsylipun.

13.7. Melontaa ja pilatesta Kuhmalahti

Huolletaan kehoa lempein liikkein Pilatesnavetalla ja nautitaan vesiluonnosta Tervaniemenlahden luonnonsuojelualueella meloen. Melontamatka on noin 7 km, päivän kesto noin 5 h. Hinta 130€, sis. voileipälounaan.

17.7. Melontaa ja kulttuuria – Längelmävesi ja Taidepappila, Kangasala

Melomme Längelmäveden laineilla, nautimme voileipälounaan rannassa, josta kävelemme viehättävää rantatietä Taidepappilan Kesä 2025-näyttelyyn. Melontamatka on noin 7 km ja päivän kesto noin 5 h. Hinta 140€, sis. voileipälounaan ja pääsymaksun.

Lisätietoa retkistä:

Päivi 050 536 6374

Pia 050 348 3648

Teksti Päivi Lahtinen

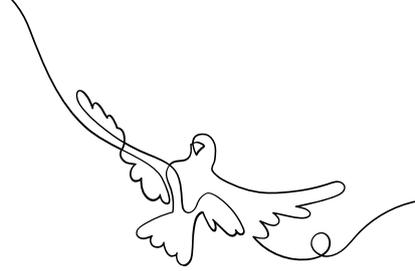
Pitkäveden reitillä melontaa

Pukaranjärvellä.

Kuva: Leena Bragge

HANNU PIETARI LIEHU AUTUAAMMILLE METSÄSTYSMAILLE

Tämä kevät oli vaikea. Tuntui, että luonto ei tiennyt onko kevät vai takatalvi. Huhtikuun ensimmäisenä päivänä tuli hyytävä tieto kotijärven jään pettämisestä viimeisen kerran Hanskin alta.

Hannu syntyi 14.5.1948 Perä-Liehun taloon viidentenä lapsena kuuden lapsen katraaseen. Hän kävi koulua Sappeessa. Joskus hän sai sen verran rahaa, että sai kaupasta ostettua palan juustoa, mutta sekin oli kuulemma aika kuivunut ja pilaantunut. Lapsuus meni talon töitä tehden sisarusten kanssa metsässä, pellolla ja navetassa. Nuorena Hanski oli hoikka, sähkötolpan takaa näkyi vain korvat.

Suuri muutos elämässä tapahtui, kun Hannu päätti, että pitäjän uusi tarkkailukarjakko jää Perä-Liehuun. Hannu ja Terttu menivät naimisiin 1968, yhteiseloa tuli täyteen melkein 59 vuotta. Tertun ruuanlaittotaidot näkyivät Hannussa selvästi vuosikymmenien aikana. Naimisiin mentyään he ostivat Perä-Liehun tilan Hannun vanhemmilta Taunolta ja Tyyneltä ja alkoivat maanviljelijöiksi. Hannu kävi armeijan Lahdessa lääkintämiehenä: ”lääketieteen ja kirurgian ratsumies, nykyään leikkauskiellossa”, kuten hän itse asian ilmaisi.

1970-luvulla he rakensivat uuden talon ja saivat yhteensä kolme lasta. Seuraava suuri muutos oli vanhan kuorma-auton osto, josta piti tulla vetävä peräkärry, mutta siitä tulikin uusi ura maansiirtourakoitsijana. Hannu teki monet tiet, mökinpohjat ja määräsi kaivoin paikan monelle mökkitontille. Varsinkin kesäasukkaat kääntyivät melkein kaikissa asioissa Hannun puoleen, tittelistä ja koulutuksesta huolimatta neuvoa kysyttiin ja niitä myös saatiin.

Päijälän kylän ja Pirtin asioissa Hannu oli 1980-luvulla paljon mukana: ralleissa sekä tansseissa – olipa ne sitten Pirtillä tai sillalla. Metsästysseurassa hän oli hirviporukan jahdinjohtajana pitkään. Luonnon ja riistan tuntemisessa hän olikin yksi parhaista joita vastaan on tullut. Jälkien ja eläinten havaitseminen sekä eläinten reittien osaaminen tuli hänellä niin luonnostaan, että sitä harvoin näkee. Ja kalastusta harrastettiin kesät talvet. Niitä Pietarin kalansaaliita tuli aina välillä; Lapin ahven ei mahtunut edes pesuvatiin. Varsinkin pilkkiminen oli ylisukupolvinen ajanviete hirvestyksen ohella. Hirvenlihaa, muikkuja, ahvenia ja muita kaloja oli melkein aina tarjolla, joten luomuruoka oli Hannullakin lähellä sydäntä, toki erilailta kuin kaupungin ihmisillä. Näissä ei ollut ekolappuja kyljessä.

Hannu tykkäsi liikkua teillä, omilla teillään, ja myös muiden teillä. Maanviljelijän kesälomalla 70-80-luvulla perheen kanssa ajettiin autolla ympäri Lappia ja Pohjois-Kalottia. 2000-luvun vaihteessa Lappi sai uuden merkityksen, kun erään pitkäksi menneen metsästysreissun jälkeen oli hankittu Enontekiön Leppäjärveltä mökkikehikko. Siitä rakennettiin mökki ystävien avustuksella ja myöhemmin myös talo. Kahden kodin väli 950 km ajettiin parhaimmillaan vain reilussa vuorokaudessa edestakaisin, kun jotain unohtui. Yleensä Tertun kanssa matka tehtiin yhden pysähdyksen taktiikalla, ja Leppäjärvi alkoikin käydä yhä tärkeämmäksi paikaksi ajan kuluessa. Siellä vietettiin kesät talvet pitkiä aikoja. Eikä mikään yllätys, että sielläkin Hannulle muodostui läheinen ystäväpiiri.

Hannu oli mies joka teki. Muut monesti ajattelevat ja pähkäilevät, mutta hän teki. Aina pitkästä tavarasta ja itse. Toki apuakin otettiin vastaan. Hän teki myös itse omat päätöksensä ja niin pitää muidenkin tehdä. Tehtyjen päätösten ja niiden seurausten kanssa pitää kaikkien tulla toimeen ja hyväksyä ne. Hannu oli hauska ja mukava mies. Hänellä oli aina aikaa, kun ihmiset poikkesivat ja juttua riitti. ”Paljon puhutaan ja jos puoletkin totta, niin hyvä”, oli yksi lempilauseista.

Hannua jäävät muistamaan puoliso, kolme lasta, 8 lastenlasta, 6 lastenlastenlasta sekä sadat ystävät ja tuttavat. Kaikella on aikansa ja jopa kaikki hyvä loppuu aikanaan.

Teksti ja kuva: Saku Liehu

RISTIÄISET LIEHUSSA VUONNA 1948

Oli lämmin, kesäinen päivä.

Liehun Taunolle ja Tyynelle oli syntynyt viides lapsi, pojista neljäs. Lapsen nimenantopäivään mennessä oli talossa toukoryöt tehty. Vieraita, sukulaisia ja naapureita oli kutsuttu Liehun iso pirtillinen. Kastamaan tullut pappi oli Kuhmoisten silloinen rovasti Arvi Kaarlehto. Kummeina olivat lapsen eno Oiva Virtanen ja vaimonsa Laura.

Itse olin silloin 11-vuotias, eikä päivän kaikki tapahtumat ole jääneet mieleen. Tilaisuuden tärkein hetki kuitenkin on muistissa. Pappi otti maljasta vettä kolme kertaa ja sanoi, ”Minä kastan sinut Hannu Pietari...” Sitten laulettiin ”Mä taimi olen sun tarhassas...” Pappi puhui mielestäni pitkään.

Kun varsinainen kastotoimitus oli ohi, niin rovasti ehdotti, että mentäisi nyt ulos laulamaan, kun on niin tavattoman kaunis kesäpäivä. Niinpä asetuttiin pihakiville, aitanportaalle ja nurmikolle istumaan. Rovastille tuotiin sisältä tuoli. Minun paikkani oli nurmikolla tuvan seinustalla, ja vieressäni lauloivat Nurmisen naiset Kalliolahdesta Impi-äiti ja tyttäret Sanelma ja Terttu. Suvivirsien veisuuta säesti pääskysten viserrys. Se oli mieleenpainuvien kesäjuhla, jonka lapsuudestani muistan.

Liehun kaikille viidelle veljekselle annettiin toiseksi nimeksi takautuvasti jonkun esi-isän nimi. Niinpä Urho sai isänsä nimen Tauno. Pentille Anselmi, Paavolle Joonas, Hannulle Pietari ja Laurille Esa. Veljesten ainoa sisar Paula sai toiseksi nimekseen Kyllikki.

Pietari tarkoittaa Petteriä, joka oli tämän suvun ensimmäinen isäntä Liehussa parisataa vuotta sitten. Nyt tässä sukupolvessa Hannu Pietari jäi isännöimään kotitaloa. Hän sai emännäkseen tarkastuskarjakko Tertun ja lapsia kolme. Hannun elämänpäivien luku täyttyi keväällä lähes 77 vuoden iässä, joka on ihmisen ikä.

Meitä liehulaisia serkuksia on ollut kaikkiaan 18. Sukupolvena olemme lähtövuorossa. Hannu oli nyt lähtijöistä kuudes. Tämän sukuhaaran vanhimpana halusin nyt palata muistoissani Hannun ristiäisiin, kun niitä ei ehkä enää ole muita muistelemassa. Myöhempiä aikoja muistellaan yhdessä.

Teksti: Aino Ruokola

TAPAHTUMAKALENTERI

- La 7.6. – 26.7. klo 10-13 Lauantaitori Tukki-laistuvan pihassa
- To 12.6. klo 18 Pekka Simojoen ja Heidi Simeliuksen konsertti rukoushuoneella. Vapaa pääsy.
(HUOM! Päivämäärä aikaistunut)
- Raamattupiiri rukoushuoneella parillisten viikkojen torstaisin klo 18.
- Ma 16.6. klo 14 Päivätuokio Hartikaisilla, Pitkävedentie 350
- Ti 17.6. klo 18-20 Riihigallerian avajaiset
- 29.6. -27.7. Tiekirkko Rukoushuoneella avoinna ti-su klo 12.30 -17.30. Aino Ruokolan taidenäyttely
- Su 29.6. klo 14 Tiekirkon avajaiset
- Su 6.7. klo 13 Runon ja Suven päivä Pirtillä
- La 19.7. klo 9-13 Kesätori ja lastentapahtuma sekä Muhkun järjestämä petankkikisa Pirtillä
- Su 20.7. klo 18 Yhteislauluilta Riihigallerialla
- Su 27.7. Rukoushuoneen kesäjuhla, klo 10 messu, 11.30 ruokailu
klo 12.30 iltapäivätilaisuus; Mari Mattelmäki ja Osmo Lötjönen, Terhi Ratalahti
- La 2.8. Secto Rally Finland
- Pe 15.8. klo 13 Kirjapiiri Pirtillä; Niklas Ahnberg, Isät jäävät merelle
- Su 31.8. Luontoretki Isojärvelle (ks. s. 22)
- La 13.9. klo 9-13 Syystori Pirtillä

PÄIJÄLÄ-INFO

KIRJASTO

Lähikirjasto Päijälän Pirtillä, Päijäläntie 12
Aukioloajat: parillinen viikko pe 9-11.30
pariton viikko pe 12.30-15; puh. 040 827 2323

TORITAPAHTUMAT

Kesälauantaisin Tukki-laistuvan pihalla klo 10-13.
Pirtillä 4x vuodessa, kts. www.paijala.fi

KIERRÄTYSPISTEET

Orivedentie 1501: Lasi, metalli, paperi, poltettava jäte.
Orivedentie-Poikuksentie : Poltettava jäte.
Sappeentie-Pirttikulmantie: Poltettava jäte
Antinkorven jätesema, Orivedentie 367: Hyöty- ja vaarallinen jäte;
arki-to 15-17, arki-la 9-11 (ei maaliskuu)
touko-heinäkuu to 15-18 ja arki-la 9-11
Kts. Kuhmoinen Palvelee s. 64

YHDISTYKSET

Päijälän Seudun kyläyhdistys ry
Yhteyshenkilö pj. Leena Bragge 040 832 6131

Päijälän Kristillinen yhdistys ry
Yhteyshenkilö pj. Terhi Ratalahti 045 131 8891

Päijälän Seudun metsästysseura ry
Yhteyshenkilö pj. Mika Liehu 0500 187 180

Urheiluseura Mäkimaan Muhku ry
Yhteyshenkilö Risto Lehto 050 595 2051

VUOKRAKOhteet JA MAJOITUS

A) Julkiset tilat tilaisuuksia varten
Varaukset pj:ien kautta. Ks. yhdistykset
Kyläyhdistyksen Päijälän Pirtti. Päijäläntie 12.
Kristillisen yhdistyksen Rukoushuone. Orivedentie 1614. (Myös Tiekirkkona heinäkuussa)
Metsästysseuran Passu. Sappeentie 867. (Myös majoitus. Vuodepaikkoja 8-10+ sauna)

B) **Kunnalliset rivitalot** (Kaksioita ja kolmioita)
Orivedentie 1659 A-F
Tied. Alli Peltonen 0400 306 646

Lisätietoja: www.paijala.fi
Facebook ja Instagram: @visitpaijala

KALASTUSKUNNAT

Leppäkosken kalastusyhdistys
Esimies Hannu Kaleva
Kalastusluvat: Hannu Kaleva 046 956 4850
Aila Konttila 040 728 8026

Kuoksenjärven kalastusyhdistys

Esimies Kari Bragge: 0400 622 621
Kalastusluvat: Eeva-Kaarina Ruokola: 040 737 8233

Hahmajärven kalastusyhdistys

Esimies+kalastusluvat: Jari Niemi: 050 530 3963

Löytäneen kalastuskunta Pitkävesi

Esimies Timo Taival: 044 566 6834, myös lupia
Kalastusluvat: Markku Liehu 040 580 0432,
Seppo Kortelainen 0400 778 686
Hannu Lahtinen 0500 304 769

URHEILU

Urheilukenttä Päijälän Pirtillä
Urheilutapahtumia: Mäkimaan Muhku,
kts. www.paijala.fi
Kanootti- ja sup-lautavuokraus: Hannu Lahtinen
0500 304 769
Kajakkeja, tentsile-. ja puolijoukkueeteltoja:
Päivi Lahtinen 050 536 6374

INFOTAULUT

Kylän keskustassa, Keikkamäen kierrätyspisteellä,
Mäkimaassa ja Kangasjärventien tiehaaroissa.

LÄHDE

Käynti yleisön käytössä olevalle lähteelle osoitteen
Orivedentie 1645 tienhaarasta, n. 50 m metsään sisään.
Ammentaminen vain paikalla olevilla astioilla.

HISTORIIKIT

Leppäkosken kohinaa -Päijälän seudun historiaa, toim.
Sirkka-Liisa Ranta.
Otteita elämästä - Päijälän kristillinen yhdistys 1912-
2012, toim. Kaija Taival.
Pienten on unelmoitava suuria. Riihigallerian
perustajan, taiteilija Niilo Suojoen elämästä. Kirj.
Sirkka-Liisa Ranta
Kirjat saatavana kirjastosta ja rukoushuoneesta.

ASIOINTILIIKENNE

Kuhmoisten kirkolle keskiviikkoisin Päijälästä 9.30,
paluu Kuhmoisista 12.00. Kuljetustarpeesta on
ilmoitettava viimeistään tiistaina klo 18 mennessä,
puh. Kuhmoisten taksit.

YRITYKSET

Ruokolan Puu Oy

Ovet, ikkunat, portaat ja tilauspuusepäntyöt.

040 824 7331

<http://www.ruokolanpuu.fi>

RUOKO design

Puiset sisustustuotteet ja mittatilauskalusteet

www.ruokodesign.com

045 131 7045 / Sanna Ruokola

Ruokolan Metsäkuljetus Oy

Metsäalan kuljetukset ja haketus

Konekorjaamo ja metallirakenteiden valmistus

040 547 1511

<http://www.ruokolanmetsakuljetus.fi>

Kuhmoisten Maa ja Kiinteistö Oy

Maa-, tie-, vesi- ja saneerausrakennustyöt.

Kone-, kiinteistö ja henkilöstövuokraukset.

Liikenneohjaukset.

0400 870 386

<http://www.kmkoy.fi/etusivu>

Tmi Jari Niemi

Polttopuut, metsänhoitotyöt,

traktori- ja mökkitalokkarityöt

Telttakatoksen vuokraus

050 530 3963

Mika Tuominen

Traktori-, kaivinkone- ja metallityöt.

0400 191 1541

Petri Liehu Oy

Puun korjuu

Metsä- ja maansiirtokoneiden kuljetukset.

040 779 4457

Tmi Liehun Sora

Sora ja maanrakennus

040 580 0432

Tmi Seijan pidot

Pitopalvelu, leivonnat tilauksesta.

0400 980 292

Hannen hyvinvointi- ja koulutuspalvelut

Hierontapalvelut

Koirakoulutus

0400 452 524

Tuomaalan tila

Mökkivuokrausta, kanoottivuokrausta,

luomukaurahiutaleita, polttopuita

www.tuomaalantila.fi

0500 304 769

Osuuskunta Liippa

Metsänhoitopalvelua, puunkaatoa, eräopastusta,

luontomatkailua, tilavuokrausta, kanoottivuokrausta

oskliippa.fi

Päivi Lahtinen 050 536 6374

RR Kotipalvelua

Siivousta, asiointipalvelua, apua arkeen

Virpi Rasilainen 040 778 6098

Tmi Reijo Ratalahti

Rakennusmaalaustöitä

vuosien kokemuksella

puh. 050 309 3263

Lakiasiantomisto Christina Karlia

perintö- ym. lakiasiat

040 836 0028

RETKI ISOJÄRVEN KANSALLISPUISTOON

Kristillinen yhdistys on tehnyt monena vuotena pyhiinvaellusmatkan jonakin loppukesän sunnuntaina, mutta tänä vuonna on ajatus mennä retkelle Isojärven kansallispuistoon 31.8.25. Siellä on sopivia matkoja heillekin, jotka eivät jostain syystä pysty kävelemään kovin pitkää matkaa. Esimerkiksi Heretystä Kannuslahteen, yhdelle laavupaikalle on 500m, luontopolku on n. 3 km:n lenkki ja Hevoslenkki n. 6 km.

Lähdemme Päijälän rukoushuoneelta kimppekyydein klo 12. Hyvät jalkineet ovat tärkeitä, koska polut voivat olla aika juurakkoisia. Ota omat eväät mukaan ja varsinkin juomista. "Talo" tarjoaa makkarat nuotiolla.

Lisätietoja ja ilmoittautumiset 28.8. mennessä Terhi Ratalahdelle p. 045 131 8891 tai terhi.ratalahti@gmail.com.

MUHKULOTTO ELI PALLOJEN VITTOKISA LEPPÄKOSKESSA

juhannusaattona pe 20.6. 9.30 - 10.30.

Rukoushuoneen sillalta lasketaan veteen 12 numeroitua palloa, jotka saavat vapaasti lipua Ylälammin poikki kohti Leppäkosken kuohuja. Voittajapallo on se, joka ekana syöksyy kosken kuohuihin tai vastatuulen vallitessa pääsee kisa-aikana pisimmälle. Katsojat voivat veloitusetta veikata voittajaa ja sillalta seurata niiden keskinäistä kisaä sekä kannustaa omaa ehdokastaan. Veikkauskonttori on avoinna klo 9.30 - 10.30, jonka jälkeen pallot päästetään virtaan. Parhaiten veikanneet palkitaan!

